

Преглед на Стария Завет

Общи данни

Старият Завет се състои от 39 книги, обхващащи период от около 1000 години, и е написан от 25-30 различни автори. Почти целият Стар Завет е написан на иврит.

Разделение на Стария Завет

Петокнижието

1. Битие
2. Изход
3. Левит
4. Числа
5. Второзаконие

Исторически книги

6. Исус Навин
7. Съдии
8. Рут
9. I Царе
10. II Царе
11. III Царе
12. IV Царе
13. I Летописи
14. II Летописи
15. Ездра
16. Неемия
17. Естир

Поезия

18. Йов
19. Псалми
20. Притчи
21. Еклисиаст
22. Песен на песните

Големи пророци

23. Исая
24. Еремия
25. Плачът на Еремия
26. Езекиил
27. Данаил

Малки пророци

28. Осия
29. Йоил
30. Амос
31. Авдий
32. Йона
33. Михей
34. Наум
35. Авакум
36. Софония
37. Агей
38. Захария
39. Малахия

Съдържание на Старият Завет

I. Петокнижието

Битие -

Сътворението

Авраам

Исаак

Яков

Йосиф

Изход -

Моисей

Излизането

На планината Синай

Заповедите

Левит -

Жертвите

Свещеничеството

Чисти и нечисти неща

	Законът за святостта
<i>Числа -</i>	Станът и на планината Синай Напускане на планината Синай В пустинята
<i>Второзаконие -</i>	Законът Книгата на Завета Божият народ Благословието на Моисей
II. Исторически книги	
<i>Исус Навин -</i>	Обещаната земя Разделението на земята
<i>Съдии -</i>	Завоеванията на племената Девора Гедеон Ефтай Самсон
<i>Рут -</i>	Рут и Вооз
<i>I Царе -</i>	Призоваването на Самуил Саул Давид
<i>II Царе -</i>	Давид, цар на Юда Бунтът на Авесалом
<i>III Царе -</i>	Соломон Двете царства Илия
<i>IV Царе -</i>	Елисей Падането на Самария Падането на Ерусалим
<i>I Летописи -</i>	Списък на служители Градът на Давид Ковчегът на Завета Поръчения за Храма
<i>II Летописи -</i>	Построяването на Храма Управлението на Соломон Юдовото Царство Йосия Робството
<i>Ездра -</i>	Връщането в Ерусалим Голямото събиране

Неемия - Древните стени и порти
Посвещението

Естир - Аман и Мардохей

III. Поетически книги

Йов - Дебатът

Псалми - Книга 1 - Псалм 1-41
Книга 2 - Псалм 42-72
Книга 3 - Псалм 73-89
Книга 4 - Псалм 90-106
Книга 5 - Псалм 107-150

Притчи - Притчи Соломонови
Думите на мъдрите
Думите на Агур
Думите на Ламуил

Еклисиаст - Призив за мъдрост

Песен на песните - Песента на Соломон

IV. Големи пророци

Исайя - Исайя и Ахаз
Относно нацията
Исайя и Езекия
Робството
Относно завръщането
Кир
Господният Помазаник

Еремия - Призоваването на пророка
Събитията в живота му
Относно нацията

Плачът на Еремия - Разрушаването на Ерусалим

Езекиил - Преди падането на Ерусалим
Съд над народите
След падането на Ерусалим
Храмът в Святия град

Данаил - Сънят на Навуходоносор
Златният образ
Пирът на Валтасар
Виденията на Данаил

V. Малки пророци

Осия - Преживяванията на пророка
Бацината любов

<i>Йоил</i> -	Господният ден
<i>Амос</i> -	Бог и нациите Бог и Израел Амос и Ветил
<i>Авдий</i> -	Гордостта на Едом
<i>Йона</i> -	Непокорството на пророка Поучаването на пророка
<i>Михей</i> -	Обещанието към Витлеем
<i>Наум</i> -	Краят на Ниневия
<i>Авакум</i> -	Стражевата кула
<i>Софония</i> -	Господният ден
<i>Агей</i> -	Господният дом
<i>Захария</i> -	"Нощни видения" Новият Ерусалим
<i>Малахия</i> -	Призив за възпоменание

Интересни факти:

Названието "Петокнижие" произлиза от гръцки и означава "Петтомна книга"
Названието "Тора" е думата на иврит за Закон.

Поетическите книги се състоят от размишления, химни и диалози.

Разликата между големите и малките пророци е в дължината на книгите. Книгата Плачът на Еремия не е дълга, но тя се смята за продължение на книгата на пророк Еремия.

Всички пророци са служели в периода от около 900 г. пр. Хр. до около 400 г. пр. Хр. Повечето от посланията им са били насочени или към Израел (Северното Царство), или към Юда (Южното Царство), или и към двете.

Сравнение между Стария и Новия Завет

I. И двата са боговдъхновени

А. Новият Завет никога не е бил предназначен да замести Стария. В Евангелие от Матей Исус казва, че Той не е дошъл, за да отмахне Закона, а за да го изпълни.

Б. Много Старозаветни пророчества са изпълнени в Новия Завет.

II. Новият Завет завършва Стария

А. Старият Завет е обещание и очакване.

Б. Новият Завет е изпълнение и завършване.

III. Старият Завет е представлявал Библия за Исус и апостолите

А. Старият Завет представлява предимно история (изкупителна история).

Б. Показва ни как Бог се е движил в живота на хората и нациите.

В. Старият Завет разкрива кой е Бог.

IV. Святият Дух е вдъхновявал авторите на Стария Завет да запишат това, което адекватно разкрива изкуплението като цел

1. Бог е суверен.

2. Човекът е грешен и има нужда от спасение.

3. Бог е свят и осъжда греха.

4. Бог е любов и предлага спасение на грешния човек.

5. Спасител ще се роди и ще умре за греховете на хората.

6. Човек се спасява чрез вяра, а не чрез дела.

7. Бог суверено избра Израел, за да стане Неговия канал за изкупителното послание към света.

8. Кулминацията на историята ще бъде пред трона на суверения Бог.

V. Старият Завет е ценен заради боговдъхновените описания на първоначалните неща:

1. Първото описание на мъжа и жената.

2. Първият грях на човека.

3. Първото общение между Бог и човек.

4. Първото откровение за начина, по който ще бъде възстановено общението с Бога.

VI. Чудесата са ключова част от Стария Завет

VII. Старият Завет

1. Донася изобличение за грях (Еремия 2 глава).

2. Неговите закони и съвети показват начина, по който да угодим на Бога (Изход 20 глава).

3. Псалмите насърчават хвалението и молитвата (Псалом 107).

4. Свидетелствата вдъхновяват читателя да ходи в пътеките на праведността (Втор. 31:24-32:47).

5. Историческите факти дават информация (Псалом 78).

6. Пророчествата предупреждават за опасност и посадят надежда в сърцата на вярващите (Зах. 14 глава).

7. Царството на Израел дава предистория и разбиране относно 1 000-годишното управление на Христос, в което Той ще е Цар (II Царе 7:4-17, Зах. 14 глава).

VIII. Библията е свръхестествена книга, откровение от Бога, написано от Божествено вдъхновени хора.

IX. Старият Завет е бил написан с писалка и мастило във вертикални колони на папирусови свитъци, без да има разстояние между думите, изреченията и главите.

X. Три основни географски области на Стария Завет

1. Родните места на Израел
 - × Стратегическа позиция на кръстопътя на международните пътища (от Египет към Вавилон е трябвало да се мине през Ханаан, тъй като пустинята е била непроходима).
2. Сирия, Асирия и Вавилон
 - × И трите нации са били най-силните и агресивни врагове на Израел.
3. Древното Египетско Царство
 - × Враг на Израел от югозапад.

XI. Водещи сили в Стария Завет

1. Палестина се е намирала в центъра на световните сили и това е станало причина за наличието на много конфликти.
 - × На югозапад се е намирал Египет.
 - × Сирия, Асирия, Вавилон и Персия са били на север.
2. Всяка от околните държави е желаела стратегическата позиция на Палестина от военна гледна точка, както и многото ѝ богатства.

XII. Израел е била божествено призована нация, която е имала Божието благоволение.

1. Нацията Израел е произлязла от семето на Авраам.
2. Бог е искал да използва Израел като Свой канал за комуникация с останалата част от света.

XIII. Откровението е основна тема на Стария Завет.

XIV. Старият Завет постоянно сочи към идващия Спасител и Цар Исус Христос.

Битие

Началата

I. Заглавие и предистория

А. Книгата Битие говори за много начала.

1. Началото на Вселената.
2. Началото на човечеството.
3. Началото на човешкия грях.
4. Началото на Божиите обещания и план за спасение.

II. Автор и време на написване

А. Евреите и християните вярват, че Моисей е автора/съставителя на първите пет книги от Стария Завет на Библията (Петокнижието).

Б. Книгата Битие обхваща по-дълъг период от време от която и да било друга книга в Библията; всъщност тя покрива период от време по-дълъг от този, който покриват всички останали 65 книги.

1. 2 000 или повече години, 4 000 - 2090 г. пр. Хр.	(Битие 1-11 гл.)
☆ Сътворението, 4 000 г. пр. Хр. или по-рано.	(Битие 1:1)
☆ Смъртта на Тара, 2090 г. пр. Хр.	(Битие 11:32)
2. 193 години, 2090 - 1897 г. пр. Хр.	(Битие 12-36 гл.)
☆ Смъртта на Тара, 2090 г. пр. Хр.	(Битие 11:32)
☆ Йосиф в Египет, 1897 г. пр. Хр.	(Битие 37:2)
3. 93 години, 1897-1804 г. пр. Хр.	(Битие 37-50 гл.)
☆ Йосиф в Египет, 1897 г. пр. Хр.	(Битие 37:2)
☆ Смъртта на Йосиф, 1804 г. пр. Хр.	(Битие 50:26)

III. Тема и послание

А. Битие е богата и комплексна книга, но преди всичко тя е книга за взаимоотношения, наблягаща на тези между Бог и природата, Бог и човека и между самите хора.

Б. Поставя ударение върху това, че Бог е върховен над всичко, без значение дали е добро или зло.

В. Запознава ни с начина, който Бог е установил, за да влиза в завет със Своите избрани хора, изявявайки Своята любов и вярност към тях.

IV. Разделение

А. Четири основни събития

1. Сътворението на Вселената, Адам и Ева	(1:1-2:25)
2. Падението на човека и резултатът от греха	(3:1-5:32)
3. Потопът	(6:1-9:29)
4. Разпръсването на нациите	(10:1-11:32)

Б. Историята на патриарсите: четирима основни герои

1. Авраам	(12:1-50:26)
2. Исаак	(12:1-20:18)
3. Яков	(21:1-26:35)
4. Йосиф	(27:1-37:1)
	(37:2-50:26)

V. Преглед на книгата Битие

А. Четирите основни събития, 1-11 глава.

1. Сътворението - Бог е върховен Творец на материята, енергията, пространството и времето. Човекът е върха на Творението.
2. Падението - Творението е покварено. Първият грях, човекът е отделен от Бога (Адам от Бога), вторият грях - човек е разделен от човек (Каин от Авел). Въпреки разрушителното проклятие на Падението, Бог обеща надежда за изкупление чрез семето на жената (3:15).
3. Потопът - С размножаването на човечеството се размножава и греха, докато Бог се принуждава да унищожи цялото човечество, с изключение на Ной и неговото семейство.
4. Нациите - Битие учи за единството на човечеството; чрез Ной всички сме деца на Адам, но заради непокорството при Вавилонската кула Бог раздели единната дотогава култура и език на хората и ги разпръсна по лицето на земята.

Б. Четирима велики мъже

1. Авраам - Призоваването на Авраам заема централно място в тази книга. Трите заветни обещания, които Бог дава на Авраам (земя, потомство и благословение) са в основата на Неговия план за спасение на света.
2. Исаак - Бог установи завета Си с Исаак като духовно свързан с Авраам.
3. Яков - Бог трансформира този човек от егоист в слуга и промени името му на Израел, бащата на дванадесетте племена.
4. Йосиф - Любимият син на Яков страда много от братята си и стана роб в Египет. Йосиф избави семейството си и го заведе от Ханаан в Гесенската земя.

Книгата Битие завършва с информация за предстоящо робство след смъртта на Йосиф. Съществува огромна нужда от изкупление, което предстои в книгата Изход.

Теми в книгата Битие

I. Началата - Сътворението	1 глава
1. Различни теории	
2. Творя /на иврит - "бара"/ - да образувам, да оформя	
3. Владение	
II. Адам и Ева - живот в Божията градина	2 глава
III. Изкушението и падението на човека	3 глава
IV. Каин и Авел	4 глава
1. Грехът те подмамва - иска да те улови, но ти трябва да владееш над него!	4:7
2. Каин напусна Господното присъствие	4:16
V. От Адам до Ной	5 глава
VI. Нечестието на човека и осъждението за това	6 глава
1. Ной беше угоден на Бога	
2. Ковчегът	
VII. Потопът	7 глава
VIII. Излизането на Ной	8 глава
1. Божият завет с Творението	
× Той никога повече няма да прокълне земята	
× Никога повече няма да наводни земята с потоп	

IX. Божият завет с Ной	9 глава
1. Всички нации са потомци на Ной	
X. Вавилонската кула	11 глава
XI. Призоваването на Авраам	12 глава
XII. Авраам в Египет	
XIII. Разделянето на Авраам и Лот	13 глава
XIV. Авраам избавя Лот	14 глава
XV. Заветът между Бог и Авраам	15 глава
XVI. Агар и Исмаил	16 глава
XVII. Заветът на обрязването	17 глава
XVIII. Тримата пътници	18 глава
1. Авраам ходатайства за Содом	
XIX. Разрушаването на Содом и Гомор	19 глава
1. Лот и неговите дъщери	
XX. Авраам и Авимелех	20 глава
XXI. Раждането на Исаак	21 глава
1. Договорът при Вирсавее	
XXII. Изпитването на Авраам	22 глава
XXIII. Смъртта на Сара	23 глава
XXIV. Исаак и Ревека	24 глава
XXV. Смъртта на Авраам	25 глава
1. Синовете на Исмаил	
2. Яков и Исав	
XXVI. Исаак и Авимелех	26 глава
XXVII. Яков взима благословието на Исаак	27 глава
1. Яков заминава при Лаван	
XXVIII. Сънят на Яков във Ветил	28 глава
XXIX. Яков пристига в Падан Арам	29 глава
1. Яков се жени за Лия и Рахил	
2. Децата на Яков	
XXX. Нарастването на стадата на Яков	30 глава
XXXI. Яков си тръгва от Лаван	31 глава
1. Лаван преследва Яков	
XXXII. Яков се приготвя да срещне Исав	32 глава
1. Яков се бори с Бога	
XXXIII. Яков среща Исав	33 глава
XXXIV. Дина и Сихем	34 глава
XXXV. Яков се връща във Ветил	35 глава
1. Смъртта на Рахил и Исаак	
XXXVI. Потомството на Исав	36 глава
1. Управниците на Едом	
XXXVII. Сънят на Йосиф	37 глава
1. Йосиф е продаден от братята си	
XXXVIII. Юда и Тамар	38 глава
XXXIX. Йосиф и жената на Петефрий	39 глава
XXXX. Хлебарят и виночерпецът	40 глава
XXXXI. Сънят на Фараона	41 глава
1. Йосиф става управител в Египет	
XXXXII. Братята на Йосиф отиват в Египет	42 глава
XXXXIII. Второто им пътуване до Египет	43 глава
XXXXIV. Сребърната чаша в чувала	44 глава

XXXXV. Йосиф се разкрива	45 глава
XXXXVI. Яков отива в Египет	46 глава
XXXXVII. Йосиф и глада	47 глава
XXXXVIII. Манасий и Ефрем	48 глава
XXXXIX. Яков благославя синовете си	49 глава
XXXXX. Смъртта на Яков	50 глава

Изход

Цел: Да запише събитията свързани с освобождението на Израел от Египет и създаването на нацията.

Автор: Моисей

Време на написване: Около 1450-1410 г. пр. Хр., приблизително по същото време, по което е написана и книгата Битие.

Къде е написана: В пустинята

Място на действие: Египет. Божият народ, който някога е имал благоволение в тази земя, сега е под робство. Богът на великите чудеса се готви да го освободи.

Ключови стихове: 3:7-10

Книгата Изход записва повече чудеса от всяка друга Старозаветна книга и е известна с това, че съдържа десетте заповеди.

Разделение:

- А. Израел в Египет 1:1-12:36
 - 1. Робство в Египет
 - 2. Бог избира Моисей
 - 3. Бог изпраща Моисей при Фараона
 - 4. Язви над Египет
 - 5. Пасхата
- Б. Израел в пустинята 12:37-18:27
 - 1. Излизане от Египет
 - 2. Избавяне през Червено море
 - 3. Оплакване в пустинята
- В. Израел на планината Синай 19:1-40:38
 - 1. Даване на закона
 - 2. Инструкции за построяване на шатрата
 - 3. Нарушаване на закона
 - 4. Построяване на шатрата

Основни теми

- А. Робството
 - 1. Израел е бил под робство 400 години

2. Подтисничество от страна на Фараон
- Б. Избавление
 1. Бог избави Израел чрез Моисей и посредством велики чудеса
 2. Пасхата е възпоменание на избавянето от робство
- В. Водачество
- Г. Десетте заповеди
 1. Божият закон се състоеше от три части:
 - 1.1. Десетте заповеди съдържаха духовния и морален закон.
 - 1.2. Обществения закон даде правила за управление на живота.
 - 1.3. Духовния закон показва начина за построяване на Шатрата за срещане и реда на редовното поклонение.
 2. Бог учеше Израел на важността на избора, който правим и носенето на отговорност.
- Д. Нацията
 1. Бог основа Израелската нация, за да бъде източник на истина и спасение за всеки.
 2. Общението Му с Неговите люде беше любящо, но и строго.
 3. Израел нямаше армия, училища, правителство, полиция и никакви други институции, когато напусна Египет.

Дати в книгата Изход:

1805 г. пр. Хр.	Йосиф умира
1526	роден Моисей
1446	Излизане от Египет
1445	дадени са десетте заповеди
1406	Израел влиза в Ханаан
1375	започва управлението на съдиите

Левит

Автор: Моисей

Време на написване: 1445-1444 г. пр. Хр.

Място на действие: Планината Синай.

Разделение

- А. Поклонение на свят Бог 1:1-17:16
 1. Инструкции относно приносите
 2. Инструкции относно свещениците
 3. Инструкции относно народа
 4. Инструкции относно олтара
- Б. Живеене на свят живот 18:1-27:34
 1. Стандарти за народа
 2. Стандарти за свещениците
 3. Фестивали и сезони

4. Получаване на Божиите благословения

Основни теми: Бог учи Своя народ как да живее свят живот.

Думата "святост" е спомената 152 пъти - повече отколкото във всички други книги.

- ✓ Жертви/приноси – 5 вида приноси за изпълнение на две цели:
 1. Изказване на хваление, благодарение и молитва.
 2. Изкупление – покриване и премахване на греха.
- ✓ Поклонение – 7 фестивала, представляващи религиозни и национални празници.
- ✓ Здраве – храна, болести, секс. Бог ги предпазваше от болести и генетични проблеми.
- ✓ Святост – отделен, посветен.
- ✓ Левити – регулирали моралния, обществен и религиозен закон. Наблюдавали здравето, правосъдието и благоуспяването на народа.

Числа

Цел: Разказва историята за това как Израел се приготвя да влезе в Обещаната земя, съгрешава и е наказан; отново се подготвя да влезе в земята.

Автор: Моисей

Време на написване: 1450-1410 г. пр. Хр.

Място на действие: Пустинята около планината Синай и земята на изток и юг от Ханаан.

Разделение

- А. Подготовка за пътуването 1:1-10:10
 1. Преброяване на народа
 2. Ролята на Левитите
 3. Пазене на чистота в стана
 4. Приемане на насока за пътуването
- Б. Първо стигане до Обещаната земя 10:11-14:45
 1. Хората се оплакват
 2. Мириам и Аарон критикуват Моисей
 3. Съгледвачите разпространяват непокорство
- В. Лутане в пустинята 15:-21:35
 1. 250 водачи застават срещу Моисей
 2. Над 14 000 души умряха заради бунта си против Моисей
 3. Насоки за свещениците и левитите
 4. Ново поколение
- Г. Второ стигане до Обещаната земя 22:1-36:13
 1. Валаам
 2. Второ преброяване на нацията
 3. Инструкции относно приносите
 4. Война срещу Мидиам
 5. 2 и половина племена получават земята си
 6. Стан в Моавската равнина

Второзаконие

Цел: Да напомни на хората това, което Бог е извършил и да ги насърчи да препосветят живота си на Него.

Автор: Моисей, с изключение на крайното заключение, което вероятно е написано от Исус Навин след смъртта на Моисей.

Време на написване: Около 1407-1406 г. пр. Хр.

Място на действие: Източният бряг на река Йордан – от там се е виждала Обещаната земя.

Основни теми: История, закони, любов, поучение

Принципи за Богоугоден живот:

- ◆ Десетте Божии заповеди
- ◆ Обичай Бог и се покорявай на заповедите Му
- ◆ Закони за поклонение
- ◆ Закони за управление на нацията
- ◆ Закони за човешките взаимоотношения
- ◆ Последствия при покорство и непокорство

Исус Навин

Цел: Разказва историята на завладяването на Обещаната земя от Израел.

Автор: Исус Навин, с изключение на края на книгата, който вероятно е написан от първосвещеника Финеас – очевидец на тези събития.

Място на действие: Ханаан – Обещаната земя – територията на днешната държава Израел.

Разделение:

- А. Влизане в Обещаната земя 1:1-5:12
 - 1. Исус Навин води нацията
 - 2. Народът прекосява река Йордан
- Б. Завладяване на Обещаната земя 5:13-12:24
 - 1. Атакуват средата на земята
 - 2. Атакуват народите на север
 - 3. Атакуват народите на юг
 - 4. Обща победа
- В. Разделяне на Обещаната земя 13:1-24:33
 - 1. Всяко племе получава своята земя
 - 2. Отделени са специални градове
 - 3. Всяко племе построява олтар
 - 4. Последното послание на Исус Навин

Основни теми:

- ✓ Успех – когато Израел се покорява на Бога – Той им дава успех, когато не уповава на своята сила, военна мощ, пари, умствени възможности
- ✓ Вярa – Израел се довери на Бога да ги води; чудесата, които Той извърши за тях изградиха силна увереност, че Той ще остане верен и в бъдеще
- ✓ Водителство – Бог даваше инструкции на Израел за всяка област от живота
- ✓ Лидерство – Исус Навин е пример за отличен водач; той беше уверен в Божиата сила, смел, когато се сблъскваше с опозиция и готов да търси Божия съвет
- ✓ Завладяване – Бог заповяда на Своя народ да завладее Ханаанската земя и да унищожи всички народи, живеещи там; Израел не изпълни изцяло Божието поръчение

Съдии

Цел: Да покаже, че Божият съд над греха е сигурен, както и прощението на греховете и възстановяването ни, ако се покаем.

Автор: Вероятно Самиул

Място на действие: Ханаанската земя, по-късно наречена Израел. Бог помогна на Израел да завладее Ханаанската земя, която е била населявана от много нечестиви нации. Заради компромиса с убежденията и покорството си спрямо Бога, Израел можеше да загуби земята си. Записан е първият граждански закон на Израел.

Разделение:

- А. Военният разгром на Израел, 1:1-3:4
 - Б. Избавянето на Израел от съдиите, 3:5-16:31
 - В. Моралният упадък на Израел, 17:1-21:25
- Прелюбодейство в племето на Дан. Война против племето на Вениамин.

Основни теми:

- ✓ Компромис – Израел направи компромис и отхвърли мисията, която имаше да изтреби всички народи от земята, която завладя, дори напротив – прие техните обичаи.
- ✓ Упадък – Моралният упадък на Израел се корени в независимостта на всяко племе. Всеки правел това, което мислел, че е правилно, нямало единство на управление и поклонение. Идолопоклонството и религията довели до окончателно отхвърляне на вярата в Бога.
- ✓ Поражение – Бог използва потисници, за да накаже Израел и да изпита верността им към Него.
- ✓ Покаяние – Упадъкът и поражението накарали хората да извикат за помощ. Те се обърнаха към Бога на милостта и освобождението.
- ✓ Освобождение – Заради покаянието на Израел Бог издигнал герои, които да освободят народа Му от пътищата на греха и потисниците. Бог използва много хора, за да изпълни Своята цел.

Рут

Цел: Да покаже как трима души остават твърди и верни пред Бога, дори когато обществото около тях се разпада.

Автор: Неизвестен, според някои Самуил, но се предполага също и че книгата е написана след смъртта му.

Време на написване: След периода на съдиите; 1375 - 1050 г. пр. Хр.

Обстановка: Мрачните за Израел времена, когато хората са живели, за да угаждат на себе си, а не на Бога. Време на непокорство, блудство и насилие (Съдии 17:6).

Послание: Книгата Рут е история за Божията благодат при трудни обстоятелства.

Ноемин - свекърва; свидетелка за своя Бог.

Рут - моавка; прабаба на цар Давид.

Вооз - син на блудницата Раав от Ерихон.

Основни теми:

Вярност - на Рут към Ноемин; на Рут, Ноемин, Вооз към Бог.

Благост - на Рут към Ноемин; Вооз към Рут; Бог към Рут, Ноемин и Вооз.

Цялостност на характера, святост - Рут, Вооз.

Защита - Бог запази Рут и Ноемин.

Благословение - Рут и Ноемин идват във Витлеем като бедни вдовици.

Знаем повече за общението между Рут и Ноемин, отколкото за тях двете като личности. Най-силната връзка във взаимоотношенията е вярата в Бога; взаимно посвещение; търсенето на най-доброто за другия.

Името "Рут" означава приятел, придружител, а "Витлеем" - дом на хляб и място на хваление.

I Царе

Цел: Описва се живота на Самуил - последният съдия на Израел; управлението и упадък на първия цар Саул; избирането и подготовката на най-великия цар - Давид.

Автори: Вероятно Самуил, но се включват и писания от пророците Натан и Гад (2 Лет. 29:29).

Обхващан период: 1120 – 1011 г. пр. Хр., от детството на Самуил до началото на царуването на цар Давид.

Послание: Нечестивите свещеници, съдии и царе на Израел; Божият контрол - Израел благоуспяваше, когато признаваше Бог за свой цар.

Обстановка: Книгата започва с времето на съдиите и описва прехода на Израел от теокрация (управление от Бога) към монархия (управление от цар) 8:7,9.

I Царе - книга на великите начала и трагичния край.

Илий, първосвещеник в края на периода на съдиите, не възпитава синовете си в Божиите пътища, ковчега на завета попада в ръцете на врага на Израел (4гл.), със смъртта на Илий спада влиянието на свещениците и се издигат пророци в Израел.

Самуил, един от най-великите пророци на Израел, неговите синове са също нечестиви.

Хората отхвърлят лидерството на съдиите и свещениците, искат цар (8:5). Първият цар Саул започва смело, но после застава в непокорство пред Бога.

Основни теми:

Лидерство: съдии, свещеници, пророци, царе. Техният успех зависи от това дали уповават на Бога, а не от позицията им, стила на ръководство, мъдрост, възраст или сила.

Покорство - 15:22

Божията вяроност - Бог пази обещанията си към Израел.

II Царе

Цел: 1. Записва управлението на Давид. 2. Ефективно, подчинено на Бог управление. 3. Разкрива как един човек е способен да извърши промяната. 4. Показва богоугодни личностни качества. 5. Давид - свършеният цар над несвършено царство, Христос - Свършеният Цар над едно ново, свършено Царство.

Автор: Неизвестен, предполага се Завуд, син на Натан (III Царе 4:5), включват се и писания на Натан и Гад (I Лет. 29:29).

Време на написване: 930 г. пр. Хр. , скоро след края на управлението на Давид, до 1050-970 г. пр. Хр. Първоначално е била написана заедно с I Царе като I книга на Самуил.

Място на действие: Израел под управлението на Давид (5:12).

Книгата разказва историята на Давид. (Гл.22- песен на избавлението).

Основни теми:

Растеж на царството: под управлението на Давид, промяна от независими племена към централизирано управление; от управлението на съдиите към монархия; от децентрализирано поклонение към поклонение в Ерусалим.

Велики личности: Давид расте във величие и влияние. Осъзнава, че Бог стои зад неговия успех, защото Той иска да излее милостта и добрината Си към Израел.

Правосъдие: Давид показва правосъдие, милост и честност към семейството на Саул, към приятели и врагове. Управлението му е основано на вярата му и познанието на Бог.

Последиствия от греха: върху Давид и народа. Успехът му го доведе до провал.

“Крака от пръст” - не наказва сина си за изнасилване и убийство - Човека със златната глава и крака от пръст.

III Царе

Цел: Чрез историята на царете на Израел и Юда да се покаже контраста между тези, които живеят за Бога и тези, които отказват да го направят.

Автор: Неизвестен, вероятно Еремия или група пророци.

Обстановка: Някога великата нация на Израел се превръща в не само физически, но и духовно разделена земя (9:4,5).

Основни събития: Смъртта на цар Давид; управлението на Соломон; разделението на царствата; служението на Илия.

11:1-4, Соломон се отклонява да следва чужди богове заради жените си.

Неговият син, Ровоам, синът на най-мъдрия човек, послушва глупав съвет.

Царството се разделя - 10 племена образуват Северното царство Израел с цар Еровоам и 2 племена - Юда и Вениамин образуват Южното царство Юда с цар Ровоам.

Илия доказва, че един човек заедно с Бог винаги са мнозинство.

Основни теми:

Царят

Храма: Храмът на Соломон, прекрасно място на поклонение и молитва, център на еврейската религия. Място на Божието присъствие, където са ковчегът на завета и плочите.

Други богове

Пророците: Тяхната цел е да конфронтират и поправят. Илия - пророк в Израел.

Грех и покаяние: Всеки цар е имал Божието слово, свещеник или пророк; уроците от миналото.

Името "Илия" означава "Йехова е мой Бог".

IV Царе

Цел: Показва как всеки, който отказва да следва Бога пропада.

Автор: Неизвестен; вероятно Еремия или други пророци.

Обстановка: Разделянето на царството (17:13,14). 130 години Израел е управляван от зли царе, докато не е победен от Асирия и отведен в робство през 722 г. пр. Хр. (17:6) . Юда устоява още 136 години, докато не пада под вавилонско робство през 586 г. пр. Хр. по времето на Новуходоносор. Но въпреки всичко Бог винаги има остатък.

Основни теми :

Елисей - записани са най-много негови чудеса.

Идолопоклонство - Всички зли царе на Израел и Юда го насърчават; богове на война, насилие, секс; хората започват да приемат техните характеристики.

Добри и зли царе - Северното царство има 19 зли царе и нито един добър; Южното - 12 зли и 8 добри. Добрите царе е трябвало да прекарат по-голямата част от времето си в разрушаване на това, което са направили злите царе.

Божие търпение - дълго, но не вечно.

3 урока от живота на Елисей:

- 1) преди да се възнесе Илия
- 2) в Божиите очи нашето величие се измерва в готовността ни да служим по един и същи начин на бедните и на силните на деня (великите)
- 3) не само се учи от господаря си, но гради върху неговите постижения

I Летописи

Цел: Да обедини Божия народ; проследява рода на Давид; поучава, че искреното поклонение трябва да бъде център на личния живот и на нацията като цяло.

Автор: Според евреите - Ездра

Време на написване – 430 г. пр. Хр. Описват се събития през 1000-960 г. пр. Хр.

Първоначално I и II Летописи са били една книга.

Обстановка: паралел на II Царе и коментар върху него. Поставя ударение на религиозната история на Юда и Израел (14:2).

Основни теми:

Историята на Израел - истинската духовна основа на нацията, Бог пази обещанията Си - потвърждение, водачи, пророци.

Божият народ - националното и духовно единство са важни за възстановяването. Едно семейство в Адам, Една нация в Авраам, Едно свещенство под Левит, Едно царство под Давид.

Цар Давид - стандарт за цар - общение с Бога, поклонение, правосъдие.

Истинско поклонение - Давид връща ковчега на завета в Ерусалим, за да възстанови поклонението. План за построяване на храма.

Свещениците - Левитите трябвало да водят хората в поклонение; пазители на вратата на Израел.

II Летописи

Цел: Единение на нацията около истинско поклонение на Йехова, Неговия стандарт за съд над царството. Подчертано е управлението на праведните царе на Юда и съживлението при тяхното управление. Злите царе са изобличени.

Автор: Ездра

Време на написване: Ок.430 г. пр. Хр. Описват се събитията от началото на управлението на Соломон - 970 г. пр. Хр. до началото на робството във Вавилон 586 г. пр. Хр.

Обстановка: Паралел на III и IV Царе и коментар върху тях. Акцент върху важността на храма и на религиозното съживление на Юда (7:14)!

Основни теми:

Храмът: духовен център на нацията; символ на Божието присъствие.

Мир: последствие от вярност към Бога и спазване на Закона.

Молитва: всеки път, когато народът се помолел, смирявал и покаявал, Бог ги избавял.

Реформа: съживление при добрите царе, събаряне на идолите, покорство на Закона, възстановяване на свещеничеството.

Упадък: през 586 г. пр. Хр. вавилонците изцяло разрушават храма на Соломон. Народът отхвърля Бог и последва съд и робство.

Ездра

Цел: Показва Божията вяност и спазването на обещанието Му да върне народа Си в земята.

Автор: Ездра - свещеник, писател, велик лидер. Името му означава "помощ". Написал е I, II Летописи, Ездра, Неемия, Псалом 119. Водил е съвета от 120 души, които са оформили канона на Стария Завет. Водил е втората група при завръщането в Ерусалим. Първата е била водена от Зоровавел.

Време на написване: Ок.450 г. пр. Хр. Описва събития в периода 538 - 450 г. пр. Хр. Започната във Вавилон и завършена в Ерусалим.

Обстановка: следва II Летописи; описва завръщането на Израел от робството (6:21,22). Първоначално Ездра и Неемия са били една книга.

Неемия

Цел: Записва историята след третото завръщане от робство в Ерусалим, разказвайки за възстановяването на стените на града и за вярата на хората.

Автор: Вероятно Неемия или Ездра под авторството на Неемия.

Време на написване: Приблизително 455-432 г. пр. Хр.

Обстановка: Зоровавел води първото връщане в Ерусалим през 537 г. пр. Хр., Ездра води второто през 458 г. пр. Хр., Неемия - третото завръщане през 445 г. пр. Хр.

Ключов стих: 6:15,16

Основни теми : Видение, молитва, лидерство, справяне с проблеми, покаяние, съживление

Естир

Цел: Демонстриране на Божия суверенитет и любяща грижа към людетe Му.

Автор: Неизвестен, вероятно Мардохей (9:29); други предполагат Ездра или Неемия поради стила на писане.

Време на написване: 483 – 471 г. пр. Хр. Естир става царица през 479 г. пр. Хр.

Обстановка: Въпреки, че е след Неемия, събитието е 30 години по-рано от това в Неемия. Действието се развива в Персия, царския дворец в Шушен, столицата на империята. Важен стих - 4:14.

Основни теми:

Божият суверенитет

Освобождение: На 28 февруари евреите празнуват "Пурим", символ на Божието освобождение.

Действие: Естир и Мардохей пренебрегват собствените си страхове

Мъдрост: Мардохей - съобрази се със закона на Персия, но също не направи и компромис.

Йов

Цел: Илюстрация на Божия суверенитет и значението на истинската вяра. Задава въпроса "Защо страда праведния?"

Автор : Вероятно Йов, Моисей или Соломон.

Време на написване: Неизвестно; описаните събития са станали най-вероятно по времето на патриарсите, приблизително 2000-1800 г. пр. Хр. Много хора вярват, че това е най-старата книга от Библията.

Място на действие: Земята Уз, северно от Палестина, близо до пустинята, между Дамаск и река Ефрат.

Йов се споменава и в Езекил 14:14,20 и Яков 5:11

Ключов стих: 2:3

Основни теми: Стрдание, атаките на Сатана, Божията добрина, гордост, доверие в Бога

Псалми

Цел: Осигурява поезия за изразяване на хваление, поклонение и изповед пред Бога.

Автори: Давид - 73 (3-9, 11-32, 34-41, 51-65, 68-70, 86, 101, 103, 108-110, 122, 124, 131, 133, 138-145); Асаф - 12 (50, 73-83); Соломон - 2 (72, 127); Моисей - 1 (90); Еман - 1 (88) Етан - 1 (89); Кореевите синове - 10 (42, 44-49, 84, 85, 87); 50- неизвестни автори (Новият завет приписва два от тези псалма на Давид - 2, 95; виж Деяния 4:25, Евр. 4:7).

Време на написване: Между Моисей (около 1440 г. пр. Хр.) и робството във Вавилон (586 г. пр. Хр.).

Основни теми: Хваление, Божията сила, прощение, благодарение, доверие.

Притчи

На еврейски думата "притча" произлиза от дума, която означава "управлявам, владее". В притчите откриваме дълбоки съвети за това как да управляваме живота си.

Притчата е кратко, синтезирано изречение, което ни дава някаква морална истина. Книгата Притчи е сборник от такива мъдри твърдения.

Цел: Как да приложим Божествената мъдрост в ежедневието си; дава морални инструкции.

Автор: Соломон написва по-голямата част от книгата, Асур и Лемуил я довършват.

Време на написване: Соломон пише в началото на управлението си.

Ключови стихове: 1:7, 2:6

Основни теми: Мъдрост, взаимоотношения, говорене, работа, успех.

Еклисиаст

Цел: Да предпази бъдещите поколения от горчивината от научаването от собствен опит, че един живот отделен от Бога е безсмислен.

Автор: Соломон

Време на написване: Около 935 г. пр. Хр. в по-късен период от живота на Соломон

Ключов стих: 12:13,14

Основни теми: Търсене, празнота, работа, смърт, мъдрост

Песен на песните

Цел: Разказва за любовта между младоженеца (цар Соломон) и неговата невеста, потвърждава свещеността на брака; представя любовта на Бог към Неговия народ.

Автор: Соломон

Време: Вероятно в началото на управлението му

Ключов стих: 6:3

Основни теми: Секс, любов, посвещение, красота, проблеми

Исая

Цел: Да призове народа на Юда обратно към Бога и да разкаже за Божието спасение чрез Месията.

Автор: Пророк Исая

Време на написване: Описваните събития в първите 39 глави стават по време на служението на Исая, и вероятно са написани около 700 г. пр. Хр. Глави 40-66 са написани вероятно около 681 г. пр. Хр. към края на живота му.

Ключов стих: 53:5

Основни теми: Святост, наказание, спасение, надежда, Месията

Еремия

Цел: Подканва Божиите хора да се отвърнат от злините си и да се върнат към Бога.

Автор: Пророк Еремия

Адресирана до: Юда (Южното царство) и столицата Ерусалим

Време на написване: По време на служението на Еремия, около 627-586 г. пр. Хр.

Ключов стих: 2:19

Основни теми: Грях, наказание, Бог е господар над всичко, ново сърце, вярно служение

Плачът на Еремия

Цел: Да научи хората, че непокорството спрямо Бога е равносилно на поканване на бедствие и че Бог страда, когато народът Му страда.

Автор: Еремия

Време на написване: Скоро след падането на Ерусалим през 586 г. пр. Хр.

Ключов стих: 2:11

Основни теми: Разрушаването на Ерусалим, последствията от греха, Божията милост, надежда

Езекиил

Цел: Да оповести Божия съд над Израел и другите народи и да предскаже спасението на Божия народ.

Автор: Езекиил

Адресирано до: Евреите под Вавилонско робство и Божият народ като цяло - навсякъде.

Време на написване: около 571 г. пр. Хр.

Ключов стих: 36:24-26

Основни теми: Божията святост, грях, възстановяване, поклонение

Данаил

Цел: Исторически запис на живота на верни евреи, които са били под робство; показва как Бог е в контрол на небето и земята и Той контролира природата и съдбите на народите; Той се грижи за Своите хора.

Автор: Данаил

Адресирано до: Другите пленници във Вавилон и до Божиите хора навсякъде

Време на написване: около 535 г. пр. Хр. записва събития станали между 605-535 г. пр. Хр.

Ключов стих: 2:22

Основни теми: Бог е в контрол, цел в живота, постоянство, Божията вярност

Осия

Цел: Да илюстрира Божията любов към Неговия грешен народ

Автор: Осия (името му означава "спасение")

Адресирано до: Израел (Северното царство) и Божият народ като цяло

Време на написване: Около 715 г. пр. Хр. описваните събития са между 753-715 г. пр. Хр.

Ключов стих: 3:1

Основни теми: Грехът на нацията, Божият съд, Божията любов, възстановяване

Йоил

Цел: Да предупреди Юда за предстоящия съд на Бога заради греховете им и да подтикне хората да се обърнат отново към Бог.

Автор: Йоил

Адресирано до: Юда (Южното царство) и до целия Божи народ

Време на написване: Вероятно по време на служението на пророк Йоил между 835-796 г. пр. Хр.

Ключов стих: 2:12,13

Основни теми: Наказание, прощение, обещание за Святия Дух

Амос

Цел: Да произнесе Божия съд над Израел (Северното царство) заради техните самодоволство, прелюбодейство и подтискане на бедните.

Автор: Амос

Адресирано до: Израел (Северното царство) и Божият народ като цяло.

Време на написване: вероятно при управлението на Йеровоам II в Израел и Узия в Юда (около 760-750 г. пр. Хр.)

Ключов стих: 5:24

Основни теми: Всеки ще отговаря пред Бога, самодоволство, подтискане на бедните, повърхностна религия

Авдий

Цел: Бог съди тези, които вредят на народа Му.

Автор: Авдий

Време на написване: Съществуват две възможности, всяка подкрепяна от различни изследователи. 1) малко след 844 г. пр. Хр. когато Ерусалим е атакуван (II Лет. 21:16); 2) през 587 г. пр. Хр., скоро след разрушаването на Ерусалим от Вавилон.

Ключов стих: 1:15

Основни теми: Правосъдие, гордост

Най-кратката книга в Стария Завет.

Йона

Цел: Божията благодат – посланието за спасение е за всички.

Автор: Йона

До кого е написана: Израел и Божият народ навсякъде

Време на написване: 760 г. пр. Хр. Ниневия е била столицата на Асирия - най-големият враг на Израел.

Ключов стих: 4:11

Основни теми: Божият суверинитет, Божието послание към целия свят, покаяние, Божието състрадание

Михей

Цел: Видения за съд и възстановяване

Автор: Михей – пророк в Юда

До кого е написана: Израел и Юда

Време на написване: По време на служението на пророка – 742-687 г. пр. Хр.

Ключов стих: 6:8

Основни теми: извращаване на вярата, подтисничество, Месията - Принц на мир, угодни на Бога

Книгата е пример за класическа еврейска поезия.

Наум

Цел: Утеха за Юдея – подтискана от Асирия

Автор: Наум

До кого е написана: хората в Ниневия и Юда

Време на написване: По време на служението на пророка – между 667 и 655 г. пр. Хр.

Ключов стих: 1:7-9

Основни теми: Божият съд, Божието управление

Авакум

Цел: Поставя най-болезнените въпроси: Защо Бог позволява да има зло между хората Му? Защо Бог позволява нечестивите да потискат праведните? Бог е в контрол!

Автор: Авакум

До кого е написана: Юда и Божият народ навсякъде

Време на написване: Между 612 и 589 г. пр. Хр.

Ключов стих: 3:2

Основни теми: Съмнение, Божият суверинитет, надежда

Софония

Цел: Да подтикне Юда да се отърси от себичността си и да се върне към Бога.

Автор: Софония

До кого е написана: Юда и всички нации

Време на написване: Вероятно към края на служението на пророка (640-621 г. пр. Хр.) когато започват големите реформи при управлението на цар Йосия.

Ключов стих: 2:3

Основни теми: Съдният ден, Бог не гледа на лице, ден на тържество

Агей

Цел: Да призове хората да довършат възстановяването на Храма

Автор: Агей

До кого е написано: Хората в Ерусалим и тези, които са се върнали от робство.

Време на написване: Около 520 г. пр. Хр.

Ключов стих: 1:4

Основни теми: Правилно подредени приоритети, Божието насърчение

Захария

Цел: Да даде надежда на Божия народ, разкривайки Божието освобождение чрез Месията

Автор: Захария

До кого е написано: Юдеите в Ерусалим, които са се върнали от робството във Вавилон и Божия народ навсякъде

Време на написване: глави 1-8 около 520-518 г. пр. Хр.; глави 9-14 около 480 г. пр. Хр.

Ключов стих: 4:6; 9:9,10

Основни теми: Божията ревност, препострояване на Храма, Царят идва, Божията защита

Малахия

Цел: Да изобличи хората за греховете им и да възстанови общението им с Бога.

Автор: Малахия

До кого е написано: Юдеите в Ерусалим и Божия народ навсякъде.

Време на написване: Около 430 г. пр. Хр.

Ключов стих: 4:1,2

Основни теми: Божията любов, грехът на свещениците, грехът на народа, Господното идване

